

Hekkende sjøfugl i indre Oslofjord, Oslo og Akershus 2011

Hettemåke. Foto: Bård Bredesen.

Av

Geir S. Andersen og Morten Bergan

Norsk Ornitologisk Forening,
avd. Oslo og Akershus

Sammendrag

Sjøfugltellingene i 2011 viste en nedgang på 9 % i antall hekkende par sjøfugl i rapportområdet (indre Oslofjord). Totalt fant vi 5054 hekkende par av de artene tellingene omfatter.

Hettemåke- og gråmåkebestanden viste fortsatt tilbakegang, det var også en markert nedgang i fiskemåkebestanden. Ærfuglen viste fortsatt sterk økning, og det var fremdeles også økning i hvitkinn- og grååsbestanden. Øvrige arter viste i hovedsak stabile bestander.

I og med fredningen av en rekke nye lokaliteter i 2009, hekket nå 76 % av den samlede sjøfuglbestanden i 2011 på fredete lokaliteter, mot 25 % i 2009.

Bakgrunn

Indre Oslofjord har et rikt fugleliv, men er også friluftsområde for befolkningen i Stor-Oslo med omegn. Det innebærer at sjøfuglenes hekkeplasser, oppvekstområde og næringsområder i sommerhalvåret er sterkt preget av ulike fritidsaktiviteter med mye menneskelig aktivitet, både i strandsonen og til sjøs. Det er konkurranse om bruken av skjær, holmer og strender.

Utover på 1970-tallet ble konflikten mellom sjøfugler og friluftsliv viet mye oppmerksomhet. Etter feltarbeid i 1974 og 1976 ble 22 hekkelokaliteter fredet i desember 1978. I 2008 og 2009 er ytterligere 18 lokaliteter fredet, slik at det i 2011 er 40 lokaliteter i fjorden i Oslo og Akershus som er fredet for å verne sjøfuglenes hekkeplasser – 39 av dem i området omfattet av denne rapporten.

Fra midten av 1970-tallet har tre gåsearter etablert seg i fjorden, i hovedsak som følge av utsettinger. Alle bestandene har økt utover på 1980-, 1990- og 2000-tallet, og bestandene har blitt så store at forvaltningsmyndighetene har vedtatt å gjennomføre ulike bestandsregulerende tiltak, i dag for det meste ved punktering av egg i rugetiden.

For å følge utviklingen av sjøfuglbestandene, både de man ønsker å verne og de man ønsker å redusere, gjennomfører Fylkesmannen i Oslo og Akershus jevnlig tellinger av hekkebestandene av de ulike sjøfuglartene. For tiden gjøres dette annethvert år. Denne rapporten viser resultatet av tellingene i 2011.

Metode

Foruten mer tilfeldige tellinger på 1950-tallet, ble sjøfuglkolonier i Oslo og Akershus talt opp første gang i 1974 og 1976, i 1976 i en stor del av det nåværende rapportområdet. Det var årlige tellinger 1978–1991, deretter tellinger annethvert år. Fra og med 1981 har tellingene omfattet alle skjær, holmer og øyer i Oslo og Akershus innenfor Drøbak. Tellingene har i alle år blitt utført av forfatterne og etter samme metodikk:

- a. telling av voksne gravender og silender i hele rapportområdet i midten av mai
- b. reirtelling for alle andre arter i hele rapportområdet, også dette i midten av mai
- c. supplerende tellinger av i hovedsak rugende makrellterner i Oslo, Asker og Bærum omkring 10. juni.

For nærmere beskrivelse av metodikken, se tidligere rapporter.

Feltarbeid

Årets tellinger ble gjennomført slik: Vi talte området øst for en linje mellom Nesoddtangen og Først brygge på Snarøya i Bærum 14. mai, samme dag også sjøfuglreservatet Sandholmen i Hundesund på Snarøya, men ikke sjøfuglreservatet Ytre Vassholmen.

15. mai talte vi resterende hekkeplasser i Asker og Bærum kommuner og 16. mai talte vi øvrige hekkeplasser vest for Nesoddlandet, i Nesodden og Frogn kommuner. Ungekull av gjess ble talt opp i Bestumkilen og Frognerkilen i Oslo allerede 13. mai.

Egne såkalte «ternetellinger» ble gjennomført i Oslo, Asker og Bærum kommuner 11. juni, i år inkluderte disse også sjøfuglkoloniene lengst sør i Bunnefjorden, i Ås kommune.

Resultater

Årets tellinger ga 5054 par sjøfugl totalt, eksklusive gravand og siland, som vi bare teller voksne individer av (ikke reir). Dette er en nedgang fra 5554 i 2009. Av de drøyt 5000 parene hekket 3840 par på fredete lokaliteter (opp fra 1401 i 2009). 1214 par hekket på ikke-fredete lokaliteter.

Den totale nedgangen i antall hekkende par skyldes at begge de mest tallrike artene, hettemåke og gråmåke, fortsatte sin tilbakegang, se Artsgjennomgang under. Begge arter gikk tilbake med 20,4 %. I år var det også en kraftig tilbakegang for den fjerde vanligste arten, fiskemåke. Det var imidlertid fortsatt kraftig økning for ærfugl og tydelig økning for sildemåke.

Fullstendige resultater, med antall par av hver art per lokalitet, er vist i tabellene 1A-B og 2A-C sist i rapporten. Ettersom antall fredete lokaliteter er utvidet fra 21 til 39, så har innholdet i tabellene som viser de fredete (og de ikke-fredete) for lokalitetene, endret seg. Økningen for de fredete lokalitetene kan altså ikke uten videre tilskrives innvandring til fredete lokaliteter, men snarere at antallet fredete lokaliteter har øket. Det motsatte forholdet gjør seg gjeldende for tabellene for ikke-fredete lokaliteter.

Under har vi kommentert bestandsendringer for hver enkelt fredet lokalitet, deretter for hver enkelt art.

Forklaring på kolonneoverskriftene i tabellene 1A-B, 2A-C og de mindre tabellene for de fredete lokalitetene er som følger:

Kns=knoppsvane, **Kg**=kanadagås, **Hg**=hvitkinngås, **Gg**=grågås, **Sa**=stokkand, **Æf**=ærfugl, **Tj**=tjeld, **Rs**=rødstilk, **Hm**=hettemåke, **Fm**=fiskemåke, **Gm**=gråmåke, **Sm**=sildemåke, **Sb**=svartbak, **Mt**=makrellterne

1) Fredete lokaliteter

Hertugskjær v. Malmøya; Oslo – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Gg	Æf	Fm	Gm	Sm	Mt
2009	16	1	1	2	1	7	4
2011	15		2	2		11	

I hovedsak fremdeles en liten sildemåkekoloni, omtrent som i 2009.

Malmøyskjær v. Malmøya; Oslo – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Hm	Sb
2009	9	8	1
2011	0		

Skjæret har hatt lite å vise til de siste årene og sto dette året helt tomt.

Kaninøya; Oslo – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Kns	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	90	1	8		8	2	3	8	60	
2011	128		11	3	21	3		12	77	1

Kaninøya har i perioder vært den største hettemåke- makrellternekolonien i fjorden. Nå er det hvitkinngås, ærfugl og sildemåke som dominerer; det lille skjæret holder nå fjordens tredje største sildemåkekoloni.

Malmøykalven; Oslo – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Tj	Fm	Gm	Sm
2009	6		4	1	1
2011	1	1			

1 par tjeld. År om annet kan det også hekke en del måker her, mest fiskemåke.

Malmøya; Oslo – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Gg	Tj
2009	0		
2011	2	1	1

1 par hver av grågås og tjeld, der grågåsa var et par med unger som kan ha klekket annensteds.

Bleikøykalven; Oslo – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Kns	Kg	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	491	1	1	54	1	44	3	102	39	161	85	
2011	257			14		10			30	110	92	1

Flott sjøfuglekoloni med 257 par av 6 arter, men sterk nedgang fra 2009. Nedgangen skyldes med stor sannsynlighet at det har etablert seg rev på Bleikøya som lett kommer kom seg ut i koloniområdet. Kraftig nedgang i antallet hekkende hvitkinngås og også nedgang i antallet stormåker. Likevel har lokaliteten den største gråmåkekolonien i O&A med 110 par.

Galteskjær; Oslo (nord for Lindøya) – biotopvernområde opprettet i 2009

År	Sum	Tj	Gm	Sm
2009	27	1	3	23
2011	23		7	16

En liten nedgang fra 2009.

Nakkeskjær; Oslo – biotopvernområde opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Gm	Mt
2009	50		1	1		35		13
2011	30	1			1		1	27

Fjordens største makrellternekoloni med sine 27 par. 1 splitterne *Sterna sandvicensis* fløy forbi under maitellingene.

Kavringen; Oslo – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Gg	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb
2009	20		3	1	7	8	1
2011	27	3	6		9	8	1

Lite skjær, der 18 par med hekkende stormåker dominerer visuelt, men der det ved nærmere granskning også var 6 rugende ærfugler å se.

Kaffeskjær; Oslo – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Kns	Hg	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm
2009	70	1		1	25	40	3	
2011	264		1	1	221	36	4	1

Den nest største fiskemåkekolonien i fjorden, med 36 par, samt en stor hettemåkekoloni på 221 par. Hettemåkene fører en ambulerende tilværelse her, det er helt normalt at antallet varierer mye mellom år.

Nordre Skjælholmen; Nesodden – naturreservat opprettet i 2009

År	Sum	Kns	Kg	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	149			27	5	42	3	5	51	9	7
2011	193	1	1	41	4	80	1	2	52	10	1

Flott koloni. Sterk økning for ærfugl, som i 2011 her har den største kolonien i fjorden her. Økningen for hvitkinngås er trolig for det meste fugler som har utvandret fra Bleikøykalven.

Husbergøya; Nesodden – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Kg	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	112	1	6	5	19	2	12	46	20	1
2011	58		4	5	6	1	12	17	13	

Markert nedgang her, uten åpenbar årsak. Kanskje kan det være mink, kanskje kan det være økt menneskelig aktivitet som følge av anleggsvirksomhet.

Knerten; Nesodden – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Kns	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	101	1	23	1	33	4	3	35	1	
2011	109	1	33	1	58	2	1	6	5	2

Denne gamle stormåke-storheten holder nå i hovedsak hvitkinngås og ærfugl. Det har vært mink på nærliggende Fyrsteilene, men det synes merkelig at dette bare skulle ha rammet stormåkene. Det kan tenkes at det er folk i land her og aktivt ødelegger for måkene.

Tuskjær; Ås – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Gg	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Mt
2009	75	3	1	1	50	18	1	1	
2011	260	4	1	1	230	24			4

Fin oppgang for hettemåkekolonien, den tredje største i fjorden.

Flatskjær; Ås – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Kns	Hg	Tj	Hm	Fm	Sm	Mt
2009	275	1		1	259	8		2
2011	342		1	1	315	8	2	15

Fin oppgang for hettemåkekolonien, den nest største i rapportområdet i år. Makrellternekolonien ble i år talt med på ternetellingen i juni, det ble den ikke i 2009.

Nordøstre Askeskjær; Frogn – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Kns	Hg	Æf	Gm	Sm	Sb
2009	142	1		25	7	108	1
2011	166	1	1	51	16	96	1

Den største sildemåkekolonien i rapportområdet med 96 par, gråmåkene nå redusert til 16 par. Ærfuglene ligger tett her, med 51 reir i alt.

Stakaskjær; Frogn – biotopvernområde opprettet i 2009

År	Sum	Kg	Gg	Æf	Tj	Fm	Sb	Mt
2009	6				1	1	1	3
2011	12	1	4	6	1			

Hettemåkene kom ikke tilbake i 2011 heller, men ærfuglen har etablert seg. Grågjessene ble sett med unger i nærheten, men trenger ikke nødvendigvis å ha hekket i området.

Storskjær; Frogn – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Kg	Æf	Fm	Sm	Mt
2009	11	1		10		
2011	23	1	2	13	1	6

Stabil. Makrellternene ble her bare talt i mai, så det kan ha kommet flere etter hvert.

Småskjær; Frogn – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Kns	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	66	1	17			10	37	1
2011	84	1	31	1	2	20	29	

En stabil koloni med god utvikling i ærfuglbestanden. Antallet hhv. gråmåker og sildemåker anslås her fra sjøen etter reirtellingen, det er ikke sikkert at forskyvningen mellom artene er like sterk som det synes av tallene. Totalantallet stormåker var temmelig uendret fra 2009.

Lagmannsholmen; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Tj	Hm	Fm	Mt
2009	100		94	2	4
2011	127	1	120	1	5

Til tross for at det ofte er sportsfiskere på skjæret tidlig på våren, så holder hettemåka fremdeles stand.

Dokkskjær; Bærum – biotopvernområde opprettet i 2009

År	Sum	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Sb	Mt
2009	228	1	2		219	5	1	
2011	232	2	8	1	216	3	1	1

Svært liten endring fra 2009.

Sandholmen; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Fm
2009	3	3
2011	1	1

Fremdeles nesten tom, kun et enslig par med fiskemåke.

Alv; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb
2009	88		2	17		36	32	1
2011	82	2	3	23	1	26	26	1

Svært liten endring, men hvitkinngåsa har etablert seg her og ærfuglen øker her som alle andre steder.

Selskjær; Bærum – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Kns	Hg	Gg	Æf	Sm	Sb
2009	29		4	1	19	4	1
2011	50	1	5	1	26	16	1

Liten endring bortsett fra oppgang for ærfugl og sildemåke, de to artene som også øker mest i fjorden totalt.

Langskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sb	Mt
2009	13	3	1	4	2		1	1	1	
2011	31	5	4	14		4			1	3

Ganske stabil, med unntak av det økte antallet ærfugl.

Svartskjæra; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Æf	Tj	Fm	Sb
2009	2	1	1		
2011	4	1	1	1	1

Fremdeles for det meste tom, skjønt med en dobling fra 2009: nå 4 par sjøfugl.

Møkkalassene; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Mt
2009	36	1	13	2		2	8	3	7
2011	104		14	2	71	1	10	1	5

Hettemåkene er tilbake, ellers liten endring.

Ytre Vassholmen; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	129	6	3	14	4	5	83	10	4
2011	122	15	2	29	3	3	52	15	3

Den samme generelle utviklingen her som i fjorden for øvrig. Fremgang for ærfugl, hvitkinngås og sildemåke, tilbakegang for gråmåka. Ungemerking i slutten av juni viste at hekkesuksessen til gråmåkene var stor.

Terneskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb
2009	27	6		3	16	2
2011	23	15	1		6	1

Nedgang blant sildemåkene, til 6 par. Litt underlig tatt i betraktning at arten ellers øker. 15 par ærfugl var et løft.

Mellemskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	23	1	1	5	1	1	6	6	1	1
2011	5			2	1				1	1

Kun fem par av fire arter på denne gamle storheten.

Prinseskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Æf	Tj	Fm	Sb	Mt
2009	26	2	2	1	2	2	17
2011	23	4	11	1	1	2	4

Nok en koloni der hettemåkene nå har forsvunnet og ærfugl og hvitkinngås dominerer bildet. Det meste av den fine makrellternekolonien er borte.

Borøyskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Hm	Fm	Sm	Sb	Mt
2009	41	1	6	7		1	26
2011	32	1	2	10	2	1	16

16 rugende makrellterne på dette lille skjæret, samt 10 par fiskemåke. De to artene har hatt fine kolonier her i mange år nå. Makrellternekolonien er tross nedgangen den tredje største i rapportområdet.

Kråkholmen; Asker – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Mt
2009	44	2		2		30	3	2	5
2011	256	2	1	1	210	31	2	3	6

Det er gjerne til og fra med hettemåkekolonien her, i år var den på plass igjen. Et stripegåspar *Anser indicus* ble sett ved kolonien under maitellingen.

Rogneskjær; Asker – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Kns	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm
2009	69		1		6		2	9	51
2011	103	1	2	2	13	1	1	7	76

God vekst for ærfugl og sildemåke. Det er første gang knoppsvanen hekker her.

Terneholmen; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Mt
2009	106	15	3	29	3	5	46	5	
2011	130	21	2	30	4	4	42	10	17

Flott koloni med stor diversitet. 17 par makrellterne er den nest største kolonien i rapportområdet for arten.

Lille Bjerkøyskjær; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb
2009	35	1	2	1	1	3	25	2
2011	37	2		14	1	1	17	2

Temmelig stabil, men sterk oppgang for ærfugl og en av få kolonier med nedgang for sildemåken.

Hvalskjær; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	40	2		12	1		16	8	1	
2011	63	5	1	31		1	14	10		1

Utrolige 31 ærfuglreir på dette lille skjæret. En av få større sjøfuglkolonier i fjorden der ærfuglen er den mest tallrike arten.

Ulvungene; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Kns	Gg	Sa	Æf	Tj	Hm	Fm	Sb
2009	333	1		1		1	325	4	1
2011	403		5	2	2	2	391		1

Fjordens største hettemåkekoloni med 391 par, en oppgang fra 325 i 2009. Knoppsvaneparet ble sett i nærheten, men hekket ikke.

Ulykkesskjær; Asker – naturreservat opprettet i 1978

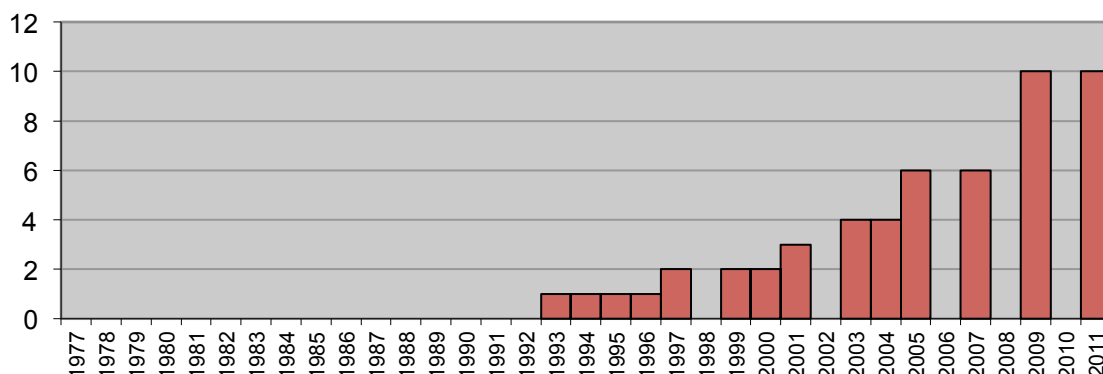
År	Sum	Hg	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Sm	Sb
2009	34		4	1		25	3		
2011	18	2	8	2	1		2	2	1

Bare 18 par sjøfugl her, den lille hettemåkekolonien var borte.

2) Artsgjennomgang

Antall hekkende par på «fredete» lokaliteter i figurene under gjelder frem til og med 2009 i alt 20 lokaliteter, mens antallet fredete lokaliteter i rapportområdet øket til 39 i 2011, se Bakgrunn og Fredete lokaliteter over. Den merkbart større andelen på fredete lokaliteter i 2011 for mange av artene skyldes således i hovedsak endring i fredningsstatus på hekkelokalitetene.

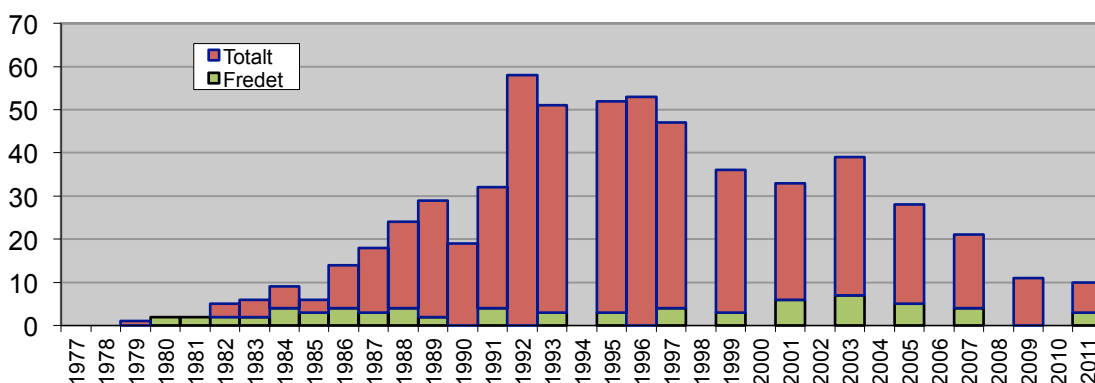
Knoppsvane (Kns) *Cygnus olor*

Figur 1. Antall hekkende par knoppsvane 1978–2011.

10 hekkende par, tangering av rekorden fra 2009, men delvis på nye lokaliteter. Hekking hos knoppsvane er til en viss grad avhengig av hunnenes kondisjon på vårparten. Etter den kalde vinteren 2010/2011 er det sannsynlig at enkelte par på gamle lokaliteter ikke gikk til hekking. Flere av årets reir ble for øvrig tatt av springflo, så årets ungeproduksjon var lav. 6 av de 10 parene hekket på fredete lokaliteter.

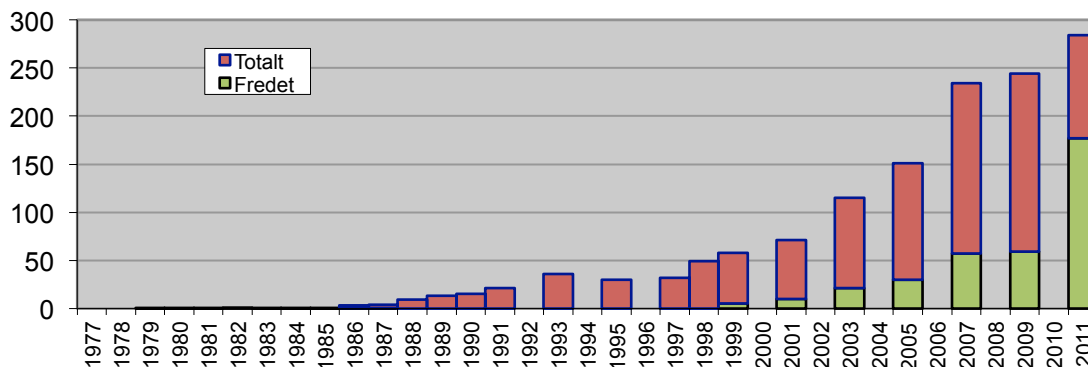
Kanadagås (Kg) *Branta canadensis*

Figur 2. Antall hekkende par kanadagås 1978–2011.

10 par totalt er en ytterligere nedgang fra fjorårets 11 og er det laveste antallet på 25 år. Det er trolig bestandsregulerende tiltak i form av eggpunktering og skadefelling som spiller inn.

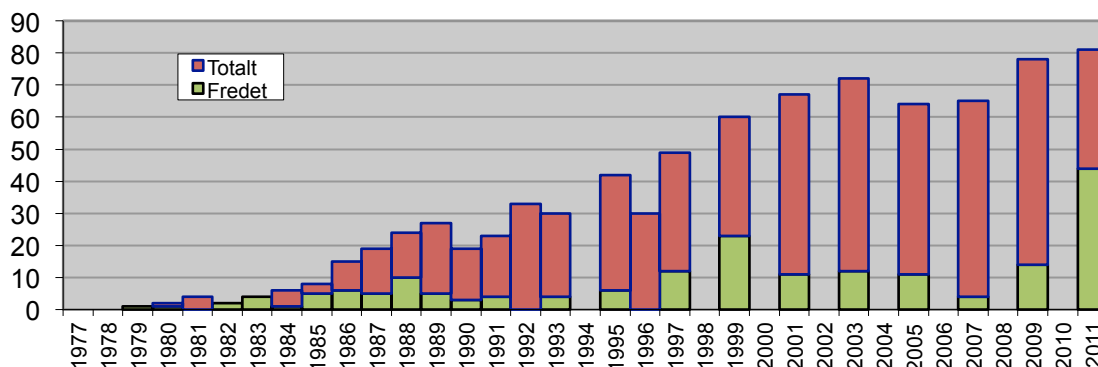
Hvitkinngås (Hg) *Branta leucopsis*

Figur 3. Antall hekkende par hvitkinngås 1978–2011.

Ny oppgang til 284 par er rekord igjen, men økningen er mindre nå enn den ofte var før eggpunktering ble satt i system. Den store kolonien på Bleikøykalven er sterkt desimert, det var nå bare 14 par tilbake, trolig blant annet som følge av at det har vært rev på øya. De største koloniene var 48 og 41 par på hhv. Søndre og Nordre Skjælholmen, samt 33 par på Knerten. Arten ble funnet hekkende på 37 lokaliteter i alt.

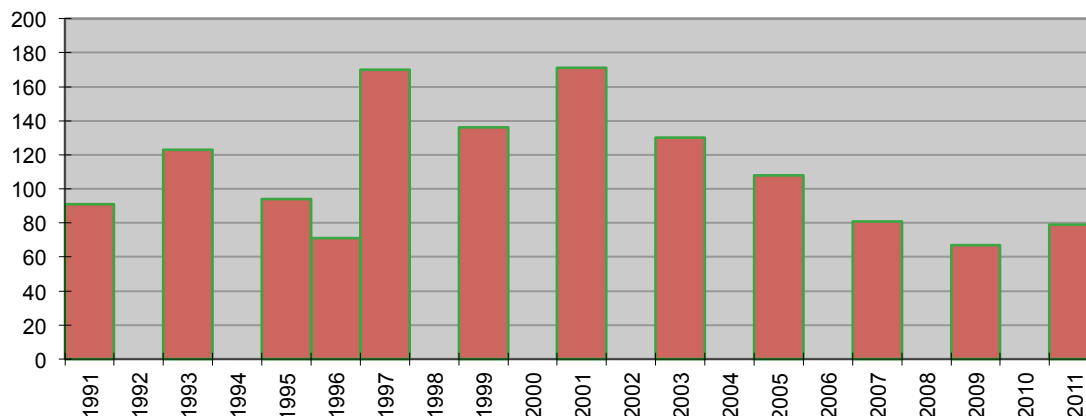
Grågås (Gg) *Anser anser*

Figur 4. Antall hekkende par grågås 1978–2011.

81 par er en liten oppgang fra 2009 og det høyeste antallet registrerte par til nå. 38 klekkete kull hadde en gjennomsnittstørrelse på 3,3 unger. Det tyder på at grågjessene var i god kondisjon da de kom tilbake fra vinterkvarteret. Grågåsa blir ikke gjenstand for bestandsregulerende tiltak.

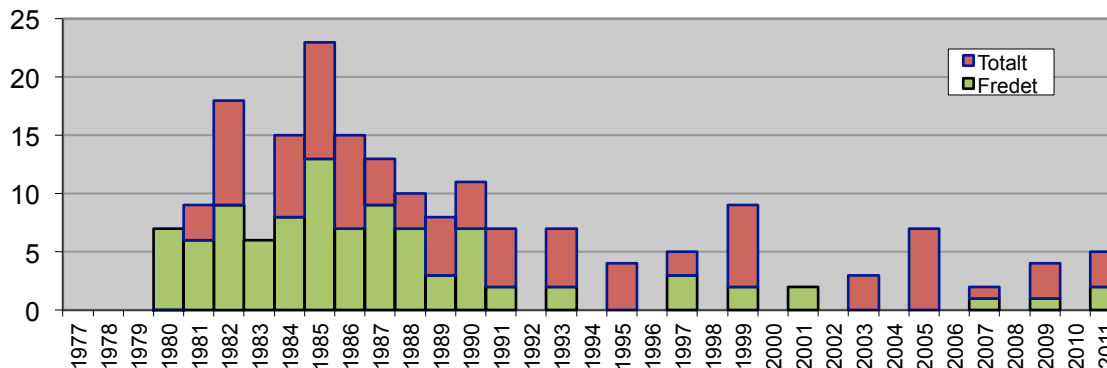
Gravand *Tadorna tadorna*

Figur 5. Antall voksne gravender (individer) 1991–2011.

Vi registrerte 79 voksne fugler i alt, mot 70–170 de siste 10 årene. Det er en synkende tendens. Det er ganske få kull å se på sjøen om sommeren sammenliknet med høye antallet voksne vi ser. Enten er det bare en liten del av bestanden som går til hekking hvert år, eller så er det mange hekkinger som mislykkes i rugeperioden. Gravanda jaktet i svært liten grad, så voksendødeligheten er lav. Dermed kan det gå lang tid før dårlige hekkeresultater blir synlig som en lavere bestand av voksne fugler.

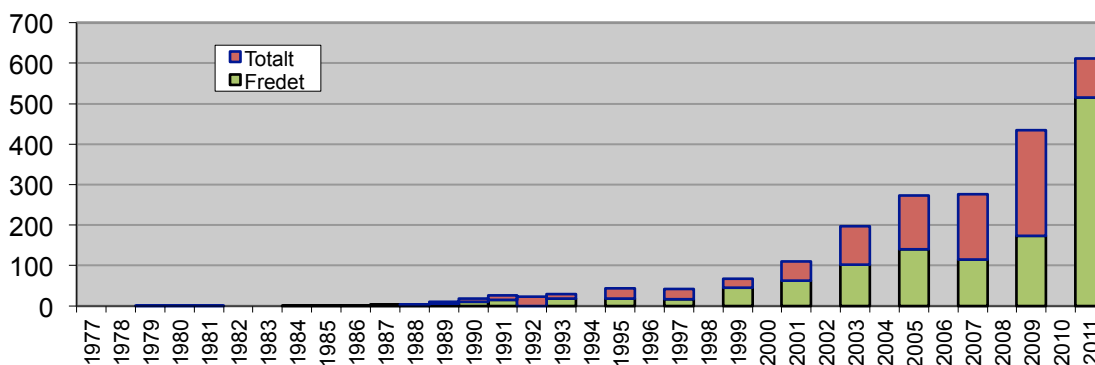
Stokkand (Sa) *Anas platyrhynchos*

Figur 6. Antall hekkende par stokkand 1978–2011.

5 hekkende par mot 4 i 2009 er over gjennomsnittet for de siste 16 årene. Våre registreringer gir trolig bare svake indikasjoner på endringer i den virkelige hekkebestanden i og ved fjorden – de fleste reirene ligger trolig utenfor sjøfuglkoloniene.

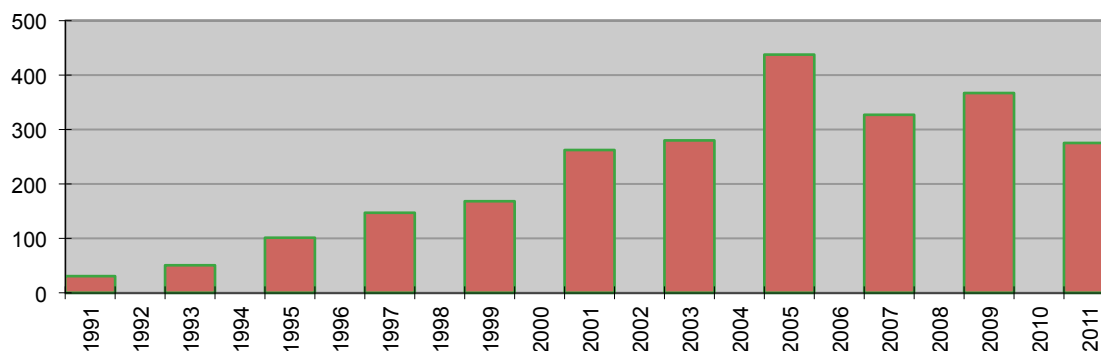
Ærfugl (Æf) *Somateria mollissima*

Figur 7. Antall hekkende par ærfugl 1978–2011.

En fortsatt økning på drøyt 40 % fra 435 reir i 2009 til 611 i 2011. Det er ingen tegn på at fjordens bæreevne er nådd. Ærfuglen har passert fiskemåken i antall og er nå den fjerde tallrikeste sjøfuglarten i Oslo & Akershus (etter hettemåke, gråmåke og sildemåke). Økningen var særlig sterk i Bunnefjorden. De største koloniene var 80 reir på Nordre Skjælholmen, 58 par på Nordøstre Askeskjær, 51 par på Knerten og 49 par på Søndre Skjælholmen. Totalt ble arten funnet på 45 lokaliteter.

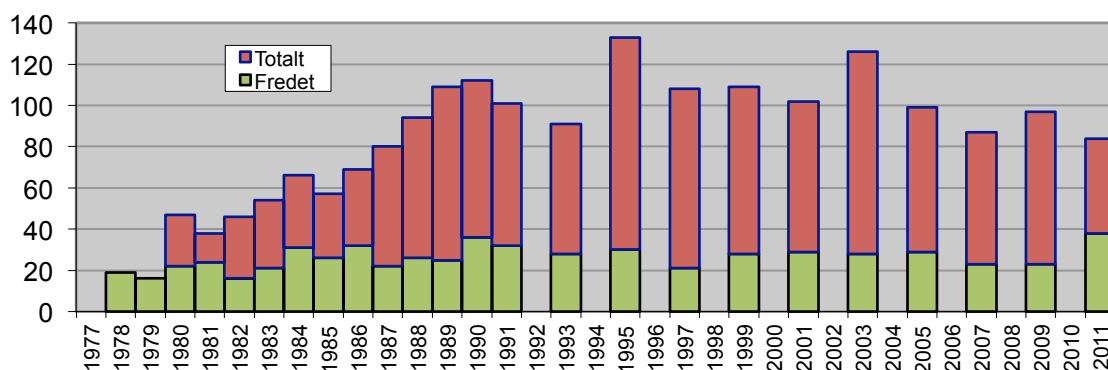
Siland *Mergus serrator*

Figur 8. Antall voksne silander (individer) 1991–2011.

Vi talte opp 276 individer på vann og strand, en liten nedgang fra 2009. Det kan virke som om silandbestanden nå har stabilisert seg, etter kraftig oppgang fra omkring 1975–2005.

Tjeld (Tj) *Haematopus ostralegus*

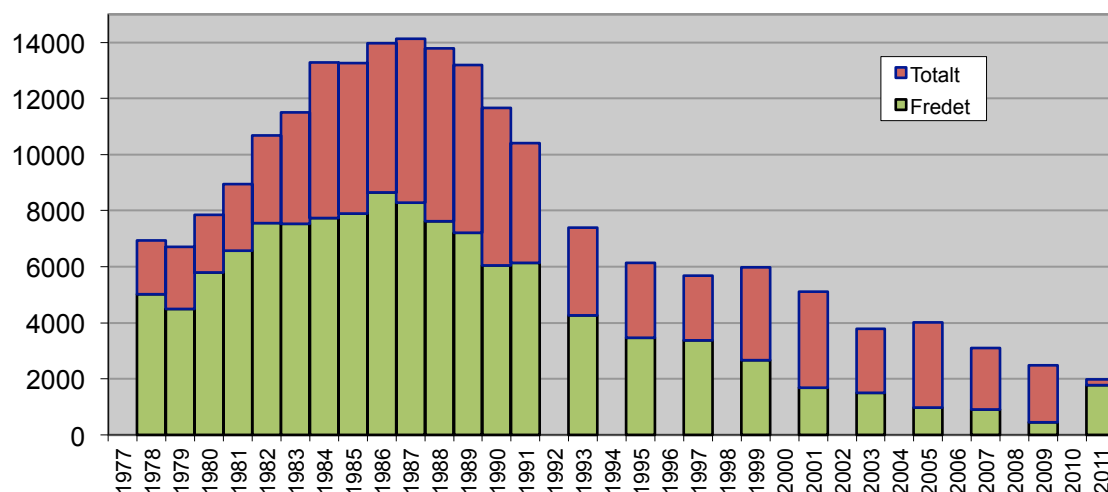
Figur 9. Antall hekkende par tjeld 1978–2011.

84 par er en nedgang fra 96 i 2009. Generelt har arten gått noe tilbake de siste 10 årene, kanskje fordi de ikke lenger har så mange hettemåkekolonier å finne beskyttelse i eller fordi det er høy predasjon fra stormåkene. Det kan også tenkes at noe av nedgangen skyldes en systemfeil i tellingene: Ettersom det er færre måkekolonier er det også noe færre skjær vi går i land på, og det kan føre til at vi overser enkeltpar i større grad.

Rødstilk (Rs) *Tringa totanus*

Vi registrerte arten på to mulige hekkelokaliteter, denne gang Rauskjær og Ulykkesskjær i Asker. I tillegg var det sterke indikasjoner på at arten hekket vellykket på Fornebolandet, trolig med reirplass på en av lokalitetene rundt Torvøya. 2–3 lokaliteter har vært normalt de siste årene, men vår metodikk er ikke særlig godt egnet for å følge bestanden.

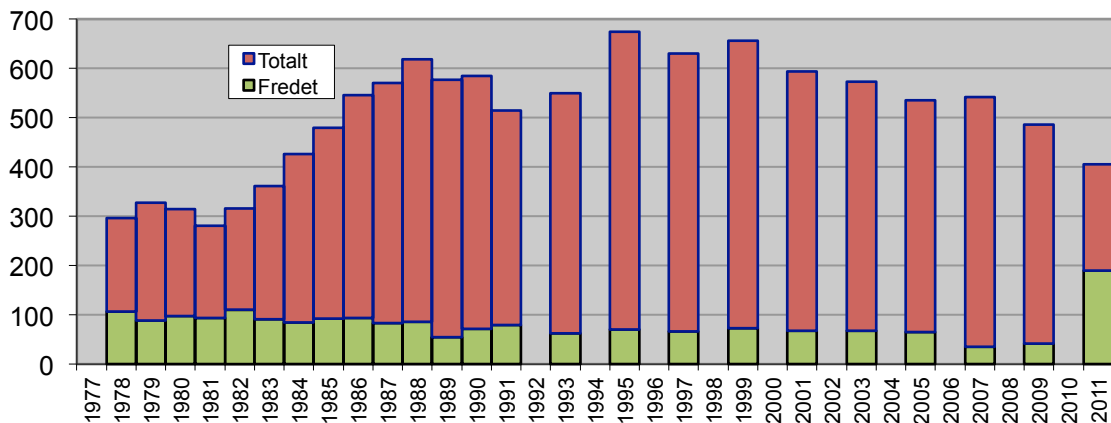
Hettemåke (Hm) *Larus ridibundus*

Figur 10. Antall hekkende par hettemåke 1978–2011.

Ny nedgang på omkring 20 % til 1984 par, det laveste på de 38 årene som dekkes av våre tellinger (siden oppstart i 1974). Trolig må man tilbake til 1960-tallet for å finne en like lav bestand. Noen få kolonier holdt over 80 % av parene: 391 par på Ulvungene i Asker, hhv. 315 og 230 par på Flatskjær og Tuskskjær i Ås, 221 par på Kaffeskjær i Oslo, 216 par på Dokkskjær i Bærum 210 par på Kråkholmen i Asker. Dersom predasjon fra stormåker er viktig, så er det illevarslende at forholdet mellom hettemåker og stormåker nå snart er 1:1.

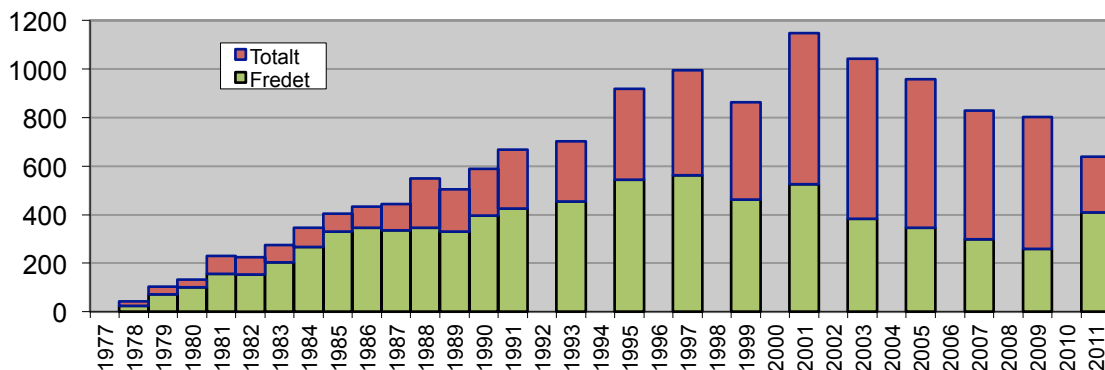
Fiskemåke (Fm) *Larus canus*

Figur 11. Antall hekkende par fiskemåke 1978–2011.

Ny nedgang til 406 par, det laveste på nærmere 20 år. Bestanden har sunket fra omkring 600 par til nærmere 400 par de siste årene, bestandsutviklingen er tydelig negativ. De største koloniene var 44 par på Torvøya i Bærum, 36 par på Kaffeskjær i Oslo og 31 par på Kråkholmen i Asker. På Killingolmen i Oslo, innerst i Lysakerfjorden, har det vært mange hekkende par de siste årene. I år så vi 2 reveunger her som sto med nesa nede i hvert sitt fuglerede.

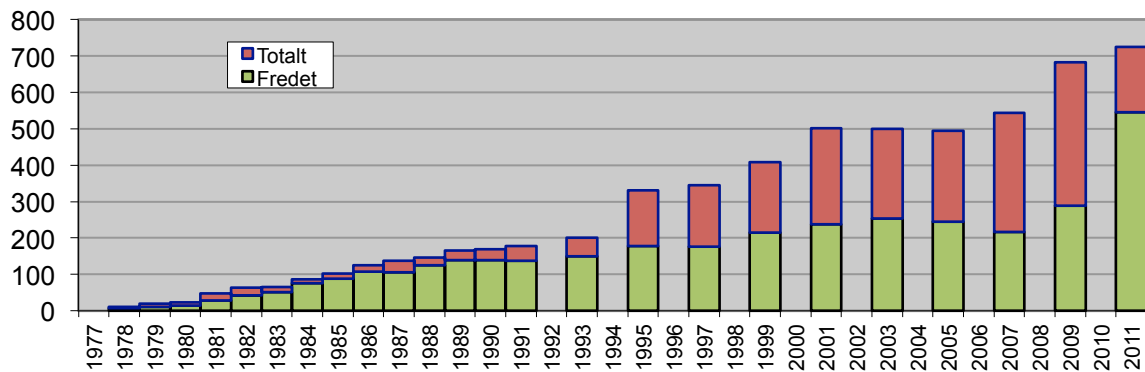
Gråmåke (Gm) *Larus argentatus*

Figur 12. Antall hekkende par gråmåke 1978–2011.

Fortsatt nedgang, nå på over 20 % fra 802 til 638 par. Som tidligere kan vi bare spekulere i hva denne nedgangen kan skyldes. Én årsak kan være at mange gråmåkepar har flyttet inn i Oslo sentrum og hekker på hustakene der. Omfanget av dette kjenner vi ikke. En annen mulig årsak er at det er dårligere tilgang på matavfall fordi det mest nå brennes og ikke dumpes på fyllinger. De to i særklasse største koloniene var 125 par på Søndre Skjælholmen og 110 par på Bleikøyalven.

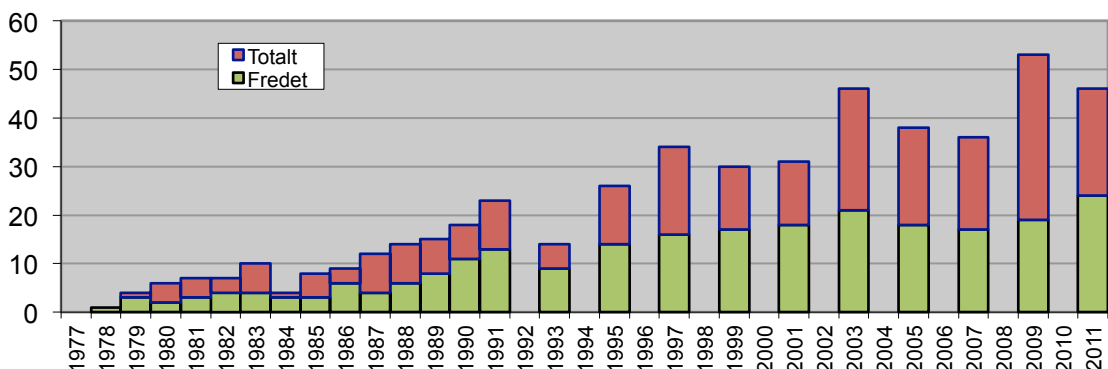
Sildemåke (Sm) *Larus fuscus*

Figur 13. Antall hekkende par sildemåke 1978–2011.

Med 725 par har arten nå både øket til nytt rekordnivå og passert gråmåken i antall. Den er nå fjordens nest vanligste sjøfuglart. De største koloniene var Nordøstre Askeskjær med 96 par, Bleikøyalven i Oslo med 92 par, Kaninøya med 77 par og Rogneskjær med 76 par. Av disse er det særlig Kaninøya som har øket sterkt de siste årene. Oppgangen for sildemåke samtidig som gråmåken går tilbake, er litt merkelig med tanke på at matseddelen deres ikke er veldig forskjellig, sjønt sildemåken nok tar mer evertebrater i jordbruksområdene. Kanskje er det i stedet forhold langs trekkruta og overvintringsplassen som spiller inn, der gråmåka overvintrer langs Nordsjøen, mens sildemåken trekker til Sørvest-Europa og Nordvest-Afrika.

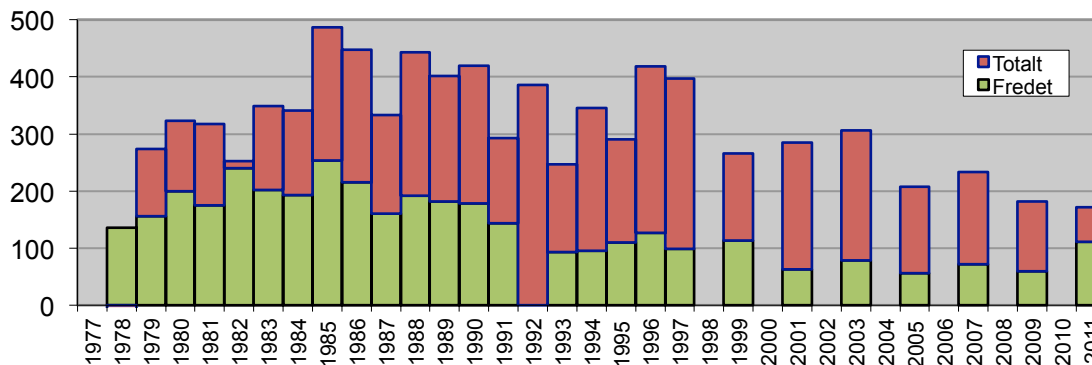
Svartbak (Sb) *Larus marinus*

Figur 14. Antall hekkende par svartbak 1978–2011.

46 par er en nedgang fra fjorårets 53 (mens det i naboområder i Buskerud var uendret antall par). Svartbaken viser tydelig oppgang i et noe lengre perspektiv, men variasjonen mellom år er større enn for de andre stormåkene. Det er mulig at det som for gjess og svaner kan være slik at ikke hele bestanden hekker etter strenge vintre, eller at vinterdødeligheten for de voksne varierer mer. Lokalitetene inneholdt 1–4 par hver, så i hovedsak er svartbaken mer spredd enn de andre stormåkeartene.

Makrellterne (Mt) *Sterna hirundo*

Figur 15. Antall hekkende par makrellterne 1978–2011.

172 par er en liten nedgang fra 182 par i 2009, og er svært lavt i et historisk perspektiv. 27 par på Nakkeskjær og 26 par på Galteskjær II i Paddehavet var de største koloniene. Deretter kom 17 par på Terneholmen i Asker, 16 par på Borøyskjær i Bærum og 15 par på Flatskjær i Ås. Disse 5 lokalitetene holdt til sammen omkring 60 % av bestanden. Nedgang i makrellternebestanden er en generell nordeuropeisk trend og årsakene er uklare.

3) Tabeller

OSLO & AKERSHUS – fredete lokaliteter i Oslo, Nesodden, Ås og Frogn

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Kns	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Hertugskjær	Oslo	14.mai/11.juni	15						2					2	11		
Malmøyskjær	Oslo	14.mai/11.juni	0														
Kaninøya	Oslo	14.mai/11.juni	128			11	3	3	21	3				12	77	1	
Malmøykalven*	Oslo	14.mai/11.juni	1							1							
Malmøya*	Oslo	14.mai/11.juni	2				1			1							
Bleikøykalven*	Oslo	14.mai/11.juni	257			14			10				30	110	92	1	
Galteskjær I N av Lindøya*	Oslo	14.mai/11.juni	23											7	16		
Nakkeskjær*	Oslo	14.mai/11.juni	30			1				1				1			27
Kavringen	Oslo	14.mai/11.juni	27					3		6				9	8	1	
Kaffeskjær*	Oslo	14.mai/11.juni	264				1				1	221	36	4	1		
<hr/>																	
Knerften	Nesodden	16.mai/11.juni	109	1		33	1	1		58	2			1	6	5	2
Nordre Skjælholmen*	Nesodden	14.mai/11.juni	193	1	1	41	4	4		80	1			2	52	10	1
Husbergøya*	Nesodden	14.mai/11.juni	58			4	5	5		6	1			12	17	13	
Tuskskjær*	Ås	14.mai/11.juni	260					1			1		230	24			4
Flatskjær*	Ås	14.mai/11.juni	342			1					1		315	8	2		15
<hr/>																	
Nordøstre Askeskjær	Frogn	16.mai	166	1		1				51					16	96	1
Stakaskjær*	Frogn	16.mai	12		1		4			6	1						
Storskjær*	Frogn	16.mai	23		1					2			13		1		6
Småskjær*	Frogn	16.mai	84	1						31	1		2	20	29		

Tabell 1A. Antall hekkende par sjøfugl på fredete lokaliteter i Oslo, Nesodden, Ås og Frogn i 2011.

*Lokaliteter fredet 2008 eller 2009

Kns=knoppsvane, **Kg**=kanadagås, **Hg**=hvitkinngås, **Gg**=grågås, **Sa**=stokkand, **Æf**=ærfugl, **Tj**=tjeld, **Rs**=rødstilk, **Hm**=hettemåke, **Fm**=fiskemåke, **Gm**=gråmåke, **Sm**=sildemåke, **Sb**=svartbak, **Mt**=makrellterne

OSLO & AKERSHUS – fredete lokaliteter i Bærum og Asker

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Kns	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Lagmannsholmen	Bærum	14.mai/11.juni	127								1	120	1				5
Dokkskjær*	Bærum	14.mai/11.juni	232				2		8	1		216	3				1
Sandholmen	Bærum	14.mai/11.juni	1										1				
Alv	Bærum	15.mai/11.juni	82			2	3		23	1				26		26	1
Selskjær*	Bærum	15.mai/11.juni	50	1		5	1		26						16		1
Langskjær*	Bærum	15.mai/11.juni	31			5	4		14			4					1
Svartskjæra	Bærum	15.mai/11.juni	4						1	1							1
Møkkalassene	Bærum	15.mai/11.juni	104						14	2		71	1	10		1	5
Ytre Vassholmen	Bærum	15.mai/11.juni	122			15	2		29	3			3	52	15	3	
Terneskjær	Bærum	15.mai/11.juni	23						15	1						6	1
Mellomskjær	Bærum	15.mai/11.juni	5						2	1							1
Prinseskjær	Bærum	15.mai/11.juni	23			4			11	1			1				2
Borøyskjær	Bærum	15.mai/11.juni	32			1						2	10		2	1	16
Kråkholmen*	Asker	15.mai/11.juni	256			2			1	1		210	31	2	3		6
Rogneskjær*	Asker	15.mai/11.juni	103	1		2	2		13	1			1	7	76		
Lille Bjørkøyskjær	Asker	15.mai/11.juni	37			2			14	1				1	17	2	
Hvalskjær	Asker	15.mai/11.juni	63			5	1		31				1	14	10		1
Terneholmen	Asker	15.mai/11.juni	130			21	2		30	4			4	42	10		17
Ulvungene	Asker	15.mai/11.juni	403					5	2	2		391					1
Ulykkeskjær	Asker	15.mai/11.juni	18			2			8	2	1		2		2	1	
Sum 2011			3840	6	3	177	44	2	515	38	1	1780	190	408	545	24	111
% av fordbestand			76,0	60,0	30,0	62,3	54,3	40,0	84,3	45,2		89,7	46,8	63,9	75,2	52,2	64,5
% av reservatbestand			100,1	0,2	0,1	4,6	1,1	0,1	13,4	1,0	0,0	46,4	4,9	10,6	14,2	0,6	2,9
Sum 2009			1401	4	0	59	14	1	174	23	0	458	42	259	289	19	59
% endring 2009-2011			174,1	0,0		200,0	214,3	100,0	196,0	65,2		288,6	352,4	57,5	88,6	26,3	88,1

Tabell 1B. Antall hekkende par sjøfugl på fredete lokaliteter i Bærum og Asker i 2011.

*Lokaliteter fredet 2008 og 2009

OSLO & AKERSHUS - ikke fredete lokaliteter i Ås, Oslo og Nesodden

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Kns	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Kjærnes brygge	Ås	14.mai	1										1				
Solbukta	Ås	14.mai	1				1										
Bunnebunn	Ås	14.mai	1	1													
Paddestein	Oslo	14.mai/11.juni	2								1				1		
Galteskjær II i Paddehavet	Oslo	14.mai/11.juni	36		1							1			6	2	26
Ormsundskjær	Oslo	14.mai/11.juni	1								1						
Sjursøya	Oslo	14.mai/11.juni	80						1			73	1				5
Ø. Lindøya v. bensinstasjonen	Oslo	14.mai/11.juni	5										5				
Ringskjær	Oslo	14.mai/11.juni	1								1						
Skinnerbukta	Oslo	14.mai/11.juni	2			2											
Badeskjær	Oslo	14.mai/11.juni	5														5
Nakholmen	Oslo	14.mai/11.juni	26	1	8						3		14				
Purka = Nordre Lindøyskjær	Oslo	14.mai/11.juni	37		1	1					1	27	1				6
Loffen = Nakodden	Oslo	14.mai/11.juni	52		12				1		2	20	14	1	2		
Store Herbern	Oslo	11.jun	1										1				
Frognerkilen	Oslo	13.mai	1				1										
Bestumkilen	Oslo	13.mai	2				2										
Killingholmen	Oslo	14.mai/11.juni	13								1		2	10			
Fefeskjær	Oslo	14.mai/11.juni	6												5		1
Ildjernet N	Nesodden	16.mai	1										1				
Kattegattodden	Nesodden	16.mai	1							1							
Lindholmen	Nesodden	16.mai	3							1			2				
Sutern	Nesodden	16.mai	1										1				
Ildjernet S	Nesodden	16.mai	1											1			
Søndre Skjællholmen	Nesodden	14.mai/11.juni	291		1	48	2	1	49	5			6	125	50	4	
Husbergkalven	Nesodden	14.mai/11.juni	20		1	3		1	2	1			12				
Fyrsteilene	Nesodden	16.mai	5				2		2	1							
Storsteilene	Nesodden	16.mai	10			2			2				6				
Rekeskjær	Nesodden	16.mai	16			1			5	1			1	2	5		1
Persteilene	Nesodden	16.mai	21							2			18		1		

Tabell 2A. Antall hekkende par sjøfugl på ikke-fredete lokaliteter i Ås, Oslo og Nesodden i 2011.

OSLO & AKERSHUS - ikke fredete lokaliteter i Frogn og Asker

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Kns	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Søndre Langåra	Frogn	16.mai	10						4	1		3	2				
Håøya N	Frogn	16.mai	1			1											
Lågøya N	Frogn	16.mai	1							1							
Selskjær	Frogn	16.mai	4						2				1				1
Nordvestre Askeskjær	Frogn	16.mai	27		1	3			5				1	11	6		
Midtre Askeskjær	Frogn	16.mai	33			4		1	8	1			4	2	13		
Søndre Askeskjær	Frogn	16.mai	3							1			2				
Kaholmen	Frogn	16.mai	4						4								
Bryggeskjær	Frogn	16.mai	1	1													
Terneskjær	Frogn	16.mai	1														1
Hallangstein	Frogn	16.mai	1														1
Skogerholmen	Asker	15.mai/11.juni	9				1			1			3	2	2		
Djupalstein	Asker	15.mai/11.juni	63	1		1						61					
Djupalen	Asker	15.mai/11.juni	39			4				1				7	25	2	
Rauskjæra	Asker	15.mai/11.juni	92		2	16			4	2	1		7	32	22	1	5
Konglungen	Asker	15.mai/11.juni	2				2										
Midtskjær	Asker	15.mai/11.juni	1														1
Vendelsund	Asker	15.mai	4				3						1				
Vendelholmen	Asker	11.jun	1										1				
Spannslokket	Asker	15.mai/11.juni	18							1			12	1			4
Skurvestein	Asker	15.mai/11.juni	1														1
Slependrenna	Asker	15.mai/11.juni	5				5										
Furuholmen	Asker	15.mai/11.juni	4							1				3			
Kuholmene	Asker	15.mai/11.juni	3							1				2			
Kuholmskjær	Asker	15.mai/11.juni	1											1			
Store Bjørkøyskjær	Asker	15.mai/11.juni	59			2			1	2				32	19		3
Vettreskjær	Asker	15.mai/11.juni	11				3		1					6			1
Sværsløpene	Asker	15.mai	2														1
Ferjeskjær	Asker	15.mai	3											3			

Tabell 2B. Antall hekkende par sjøfugl på ikke-fredete lokaliteter i Frogn og Asker i 2011.

OSLO & AKERSHUS - ikke fredete lokaliteter i Bærum

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Kns	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Rolfstangskjær	Bærum	14.mai/11.juni	2								1				1		
Indre Vassholmen	Bærum	15.mai/11.juni	1								1						
Rolfstein	Bærum	14.mai/11.juni	1							1							
Geitungen	Bærum	14.mai/11.juni	16					3		3	1	1	5	1	4	1	
Geita	Bærum	14.mai/11.juni	23					1		1	2	16	2	2			
Lysakerfjorden	Bærum	14.mai/11.juni	2		2												
Store Mikkell	Bærum	15.mai/11.juni	1													1	
Midtre Mikkell	Bærum	15.mai/11.juni	1													1	
Mikkell	Bærum	15.mai/11.juni	2													2	
Høyherholmen	Bærum	15.mai/11.juni	9									9					
Kalvøyskjær	Bærum	11.jun	1									1					
Danmark	Bærum	15.mai/11.juni	2		1						1						
Pannekaka	Bærum	15.mai/11.juni	1								1						
Bjørkholmen	Bærum	15.mai/11.juni	5		5												
Mellomholmen	Bærum	15.mai/11.juni	2		1							1					
Feilskjær	Bærum	15.mai/11.juni	1									1					
Snarøya	Bærum	14.mai	1				1										
Torøya	Bærum	15.mai/11.juni	62			1			1			44		12	4		
Ostøybukta	Bærum	15.mai/11.juni	1				1										
Solskjær	Bærum	15.mai/11.juni	11												10	1	
Feilskjær	Bærum	15.mai/11.juni	2								1		1				
Skomakerholmen	Bærum	15.mai/11.juni	2								1		1				
Junkern	Bærum	14.mai/11.juni	9	1							1				1		6
Holsa	Bærum	15.mai/11.juni	9				1				1		7				
Sum ikke fredet 2011			1214	4	7	107	37	3	96	46	1	204	216	230	180	22	61
Sum ikke fredet 2009			4153	6	11	185	64	3	261	73	0	2035	444	543	394	34	100
% endring 2009-2011			-70,8	-33,3	-36,4	-42,2	-42,2	0,0	-63,2	-37,0		-90,0	-51,4	-57,6	-54,3	-35,3	-39,0
Total O&A 2011			5054	10	10	284	81	5	611	84	2	1984	406	638	725	46	172
% av totalbestand			100,1	0,2	0,2	5,6	1,6	0,1	12,1	1,7	0,0	39,3	8,0	12,6	14,3	0,9	3,4
Total O&A 2009			5554	10	11	244	78	4	435	96	0	2493	486	802	683	53	159
% endring 2009-2011			-9,0	0,0	-9,1	16,4	3,8	25,0	40,5	-12,5		-20,4	-16,5	-20,4	6,1	-13,2	8,2

Tabell 2C. Antall hekkende par sjøfugl på ikke-fredete lokaliteter i Bærum i 2011, samt totalsummer for Oslo og Akershus.

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus

NOF OA
Postboks 855 Sentrum
0104 OSLO

<http://nofoa.no/sak/199>

